

TISKOVÁ ZPRÁVA

Praha 21. listopadu 2024

Akademie věd ČR
Národní 1009/3, 110 00 Praha 1
www.avcr.cz

AKADEMIE VĚD PŘEDÁ ŠEST MEDAILÍ, DVĚ ZAHRANIČNÍM EXPERTŮM

Solární články, ruská emigrace, česko-německá historie, ale také klíšťata, rostliny, červi – témata, jimiž se zabývají laureáti a laureátky, jsou pestrá. Medaile uděluje Akademie věd ČR za zásluhy v konkrétních oborech či obecně za zásluhy ve vědě. Šestice expertů je převeze dnes 21. listopadu odpoledne ve vile Lanna v Praze.

Medailí De scientia et humanitate optime meritis za zvláště záslužnou činnost v oblasti vědy a humanitních idejí ocení AV ČR práci Michaela Grätzla, po němž je pojmenován solární článek.

Za zásluhy v historických vědách převeze ocenění americká historička Nancy Wingfield, jejíž průkopnická kniha pojednává o utváření českého a německého národa jako společného fenoménu, nikoli oddělné historie.

Popularizační aktivity další laureátky, Dany Haškové, přinesly do české společnosti povědomí o ruské emigraci v meziválečném Československu. Tři medaile Gregora Johanna Mendela za zásluhy v biologických vědách převzme Petr Kopáček, který zasvětil svou práci klíšťatům a přispěl k léčbě klíšťaty přenášených nemocí; rostlinný biolog Tomáš Herben za studium (nejen) koexistence druhů ve společenstvech a Tomáš Scholz, mezinárodně uznávaný helmintolog, který se specializuje na červy ryb.

Ceremoniál se uskuteční v pražské vile Lanna, laureáti převzme ocenění z rukou předsedkyně AV ČR Evy Zažímalové.

Medailonky oceněných naleznete níže.

Kontakt pro média: **Eliška Zvolánková**
Divize vnějších vztahů AV ČR
press@avcr.cz
+420 739 535 007

Medaile De scientia et humanitate optime meritis

- **Prof. Michael Grätzel, Ph.D., Dr. h. c. mult., École Polytechnique Fédérale de Lausanne**

Michael Grätzel patří mezi průkopníky v oblasti konverze solární energie na elektrickou. Společně s chemikem Brianem O'Reaganem vynalezli solární článek citlivý na barevnou složku světla, čímž získali světové renomé a solární článek nese Grätzlovo jméno. Vědec později navázal perovskitovým solárním článkem, který ve své době znamenal největší průlom v dějinách fotovoltaiky. Nejen díky tomu patří Michael Grätzel mezi nejcitovanější vědce světa.

Nositel mnoha prestižních ocenění (mj. Marcel Benoist Prize nebo Zewail Prize in Molecular Science) udržuje pevné vztahy s Českem. Založil a dodnes vede Laboratoř fotoniky a mezifází, v níž spolupracuje téměř 40 let s Ústavem fyzikální chemie J. Heyrovského AV ČR a Přírodovědeckou fakultou Karlovy univerzity na výchově mladých vědeckých pracovníků.

Čestná medaile Vojtěcha Náprstka za zásluhy o popularizaci vědy

- **PhDr. Dana Hašková, Slovanský ústav AV ČR**

Dana Hašková zasvětila téměř celý svůj profesní život studiu a zpracování dějin emigrace z bývalé Ruské říše do Československa. Aby mohla zpřístupnit výsledky široké veřejnosti, musela tematicky pozměnit dosavadní směr výzkumu, který se orientoval výhradně na ruský mluvící obyvatelstvo.

Od roku 2013 se jí podařilo rozšířit společenské povědomí o rozsahu i významu ruské emigrace v meziválečném období a upozornit na opomíjené aspekty: kolik různých profesí emigranti zastávali a jak jimi přispěli československému státu, na jejich objevy či vynálezy, stejně jako na zajímavé životní příběhy. Navázala spolupráci s mnoha spolky i institucemi. Díky Daně Haškové se dnes Slovanský ústav může chlubit jak vynikajícím stavem zpracování biografických dat týkajících se fenoménu emigrace, tak i jejich rozsáhlou popularizací.

Čestná oborová medaile Františka Palackého za zásluhy v historických vědách

- **Prof. Nancy Wingfield, Northern Illinois University**

Mezinárodně uznávaná historička Nancy Wingfield zkoumá středoevropské dějiny 19. a 20. století se zájmem o kulturní dějiny habsburské monarchie a českých zemí. Je autorkou a editorkou řady knih a monografií a zároveň význačnou pedagožkou.

K jejím významným studiím patří *Flag Wars and Stone Saints: How the Bohemian Lands Became Czech* z roku 2007. V novém pohledu na utváření národní identity ve střední Evropě analyzuje, co mnozí historikové posuzovali odděleně – utváření českého a německého národa jako jeden fenomén. Pojímá ho jako opakující se vzorec vášnivých národnostních konfliktů, jež přetrvaly z doby habsburské monarchie do Československé republiky.

Čestná oborová medaile Gregora Johanna Mendela za zásluhy v biologických vědách

- **RNDr. Petr Kopáček, CSc., Biologické centrum**

Jak klíšťata tráví krev svých hostitelů, jak se brání mikroorganismům a jak přenášejí patogeny na lidi a zvířata – to jsou otázky, k jejichž objasnování zásadně přispěl Petr Kopáček. Už v Československu zaváděl jako první imunodetekční metodu western blottingu, který slouží pro detekci proteinů prostřednictvím protilátek. Největším přínosem se ale stal jeho výzkum klíšťat, Petr Kopáček se podílel na většině pokroků v metodice v oblasti molekulární biologie.

V jeho laboratoři vzniklo několik světově prvních prací, například týkající se genetické modifikace klíšťat nebo vývoje protiklíštěcí vakcíny, která byla patentována v roce 2009 a publikována o rok

později ve *Vaccine*. Aktivně se angažoval v rozvoji strategií boje proti klíšťatům a nemocem, která přenášejí. Petra Kopáčka popisují jeho spolupracovníci jako vědce s brilantní myslí a vrozenou pracovitostí, významného mentora, který ovlivnil pracovní životy mnoha lidí.

- **Prof. RNDr. Tomáš Herben, CSc., Botanický ústav AV ČR**

Jeden z předních rostlinných ekologů Tomáš Herben se nejdříve zaměřil na mechy. Posléze se přeorientoval na vyšší rostliny a stal se průkopníkem studia koexistence druhů ve společenstvech i propojování procesů ve společenstvech s populační dynamikou a funkčními vlastnostmi jednotlivých druhů. Jeho hlavní devízou je široký rozhled v botanice a ekologii rostlin s přesahem do fyziologie a anatomie, což jej spolu se schopností statistického zpracování dat vede k odhalování dosud neznámých souvislostí.

Vedle vědecké práce přednáší již tři desítky let na Přírodovědecké fakultě UK, krom toho zastával různé funkce, působil například jako předseda Grantové Agentury AV ČR nebo proděkan pro vědu a doktorské studium PŘF UK. Spoluorganizoval řadu konferencí a odborných setkání a přednáší na zahraničních univerzitách.

- **Prof. RNDr. Tomáš Scholz, CSc., Biologické centrum AV ČR**

Tomáš Scholz patří k mezinárodně uznávaným helmintologům (helmintologie je věda, která se zabývá různými druhy červů). Jeho hlavním výzkumným zájmem jsou červi ryb, jež zkoumá z hlediska systematiky, ekologie, vývojových cyklů a evolučních vztahů, včetně původců lidských zoonóz. Podnikl desítky expedic na všechny kontinenty, kde nejen sbíral v nelehkých podmínkách unikátní biologický materiál, ale také do výzkumu zapojoval místní odborníky a studenty.

Tomáš Scholz má na kontě velké množství publikací včetně knih, školil desítky studentů z různých zemí světa (např. Mexiko, Indie a zastával vedoucí pozice – jednak jako ředitel Parazitologického ústavu BC AV ČR, ale také v dalších institucích. Jeho nespornými kvalitami jsou široký rozhled nejen v biologii, ale i v historii a geografii, neuvěřitelné pracovní nasazení, ochota pomoci a vytváření příznivého a spravedlivého pracovního prostředí.